HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שכירות דמטלטלין מטלטלי בני שטרא נינהו אמר רב חסדא [א]שכירות דקרקע: אמר ר' אלעזר [ב]ראוהו שהטמין בחורשין וטבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אמאי הא לא משך א"ר חסדא [ג]שהכישה במקל אמרי וכיון דראוהו גזלן הוא א)כיון דקא מטמרי מנייהו גנב הוא ואלא גזלן היכי דמי אמר ר' אבהו [ד]כגון בניהו בן יהוידע שנאמר [1]ויגזל את החנית מיד המצרי ויהרגהו בחניתו ר' יוחנן אמר כגון בעלי שכם שנאמר [2]וישימו לו בעלי שכם מארבים על ראשי ההרים ויגזלו [את] כל אשר יעבר עליהם בדרך ור' אבהו מאי טעמא לא אמר מהאי אמר לך כיון דמטמרי איטמורי לא גזלני נינהו ור' יוחנן הא דקא מטמרי דלא ניחזינהו אינשי וניערקו מנייהו שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי מפני מה החמירה תורה בגנב יותר (א) מגזלן אמר להן זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו ב)כביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה ואוזן של מטה כאילו אינה שומעת שנאמר [3]הוי המעמיקים מה' לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם וגו' וכתיב [4]ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב וכתיב [5]כי [אמרו] עזב ה' את הארץ ואין ה' רואה ג)(תניא) אמר ר' מאיר משלו משל משום רבן גמליאל למה הדבר דומה לשני בני אדם שהיו בעיר ועשו משתה אחד זימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך ואחד לא זימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך איזה מהן עונשו מרובה הוי אומר זה שזימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך אמר רבי מאיר בא וראה כמה גדול כח של מלאכה שור שביטלו ממלאכתו חמשה שה שלא ביטלו ממלאכתו ארבעה אמר רבן יוחנן בן זכאי בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברגליו חמשה שה שהרכיבו על כתיפו ארבעה:

מתני' ד)[ה]אין מגדלין בהמה דקה בא"י [ו]אבל מגדלין בסוריא ובמדברות של ארץ ישראל [ז]אין מגדלין תרנגולין בירושלים מפני הקדשים [ח]ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות ה)[ט]אין מגדלין חזירין בכל מקום [י]לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת ו)[כ]אין פורסין נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' רים:

גמ' ת"ר אין מגדלין בהמה דקה בא"י אבל מגדלין בחורשין שבארץ ישראל בסוריא אפילו בישוב ואין צריך לומר בחוצה לארץ תניא אידך אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אבל מגדלין במדבר שביהודה ובמדבר שבספר עכו ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה אבל מגדלין בהמה גסה לפי ז)[ל]שאין גוזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה בהמה דקה אפשר להביא מחוצה לארץ בהמה גסה אי אפשר להביא מחוצה לארץ ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה [מ]אבל ח)משהה הוא קודם לרגל שלשים יום וקודם משתה בנו ל' יום ובלבד שלא ישהה את האחרונה שלשים יום דסד"א דאי נפק ליה רגל ומכי זבנה עד השתא אכתי לא מלו ליה תלתין יומין לא נימא תלתין משרא שרי ליה לשהויי אלא כיון דנפק ליה רגל לא מבעי ליה לשהויי

והטבח

שכירות דמטלטלי. שהשכיר לו כליו: **בני שטרא נינהו.** בתמיה הא לא מקנו מטלטלין אלא במשיכה כדאמרינן בקדושין (דף כו.) ונהי נמי דמקנו בכספא לענין קבולי מי שפרע מיהו בשטר לא מיקנו מידי דדברים בעלמא נינהו כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף מט.) דברים אין בהם משום מחוסרי אמנה: **שהטמין בחורשין.** שנטמן ביער לגנוב בהמות הרועות שם: **וכיון דראוהו גזלן הוא.** ולא דומה לגנב בפני שנים דהתם אע"ג דחזו ליה שאר אינשי לא מיסתפי מינייהו דמימר אמר לא מינייהו שקילנא מידי אבל חורשין מרעה לכל היא ולא ידע דמאן ניהו הך בהמה וכיון דלא מיסתפי מכולי עלמא גזלן הוא: **החמירה תורה.** לשלם כפל ארבעה וחמשה: **השוה כבוד עבד.** לא ירא מבני אדם כדרך שלא ירא מהקב"ה אבל גנב לא השוה עבד לקונו אלא כיבד העבד יותר מקונו שהוא ירא מבני אדם ומעין של מעלה לא נזהר: **לסתיר עצה.** כמו להסתיר יועץ במסתרים לגנוב להרע: **שה שהרכיבו.** הגנב על כתיפו וזלזל את עצמו בו לפיכך היקל הקב"ה עליו בתשלומין: **מתני' אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל.** משום ישוב א"י שמבעיר ט) את השדות וכל שדות א"י סתמן דישראל: **אבל מגדלין בסוריא.** ארם צובה דדוד כיבשה וקסבר דלא שמיה כיבוש והויא כחוצה לארץ ובחוצה לארץ מותר לגדל דלא חיישינן לישוב ואם יפסידו שדות אחרים ישלמנה: **אין מגדלין תרנגולין בירושלים.** אפי' ישראל: **מפני הקדשים.** שישראל אוכלים שם בשר שלמים ותודה ומעשר בהמה ודרך תרנגולים לנקר באשפה שמא יביאו א]עצם כעדשה מן השרץ ויטמאו את הקדשים: **ולא יגדלו כהנים תרנגולין.** בכל א"י: **מפני הטהרות.** שהכהנים אוכלין תרומה הן צריכין להזהר בטהרתן: **חזירין.** טעמא מפרש בגמרא י): **את הכלב.** מפני שנושך ומנבח ומפלת אשה מיראתו: **נישובים.** פחים שלא ילכדו בהן יוני בני הישוב: **שלשים רים.** ארבע מילין: **גמ' בחורשין.** ביערות כדמתרגמינן ביער כ) חורשא: **בהמה גסה.** צריכה בישוב למשאוי ולחרישה: **שלא ישהה האחרונה שבהן שלשים יום.** לקח בהמות קודם לרגל שלשים יום וסמוך לרגל לא יאמר הריני שוחט את המוקדמות ומאחר את האחרונות אף לאחר הרגל עד מלאות שלשים יום למקחן:

והטבח

שהטמין בחורשין. פי' הטמין עצמו וס"ד שהלך בחשאי וטבח הבהמה במקום שהוא ומש"ה פריך והא לא משך: **כיון דראוהו גזלן הוא.** כלומר שעושה במקום גלוי ולא דמי לגונב בבית או בחצר: **ורבי יוחנן הא דמטמרי כו'.** למ"ד בהכונס (לעיל דף נז. ושם) דלר' יוחנן לסטים מזויין כיון דמטמר מאינשי גנב הוא אצטריך להאי טעמא דלמ"ד דגזלן הוא לר' יוחנן לא צריך להאי טעמא כלל: **מפני מה החמירה תורה כו'.** בטוען טענת גנב וטענת גזלן לא שייך האי טעמא כלל: **אין מגדלין בהמה דקה.** אפי' בבית קאמר דלרעות אפי' בהמה גסה אסור כדאמרינן בזה בורר (סנהדרין דף כה:) רועה שאמרו אחד רועה בהמה גסה ואחד רועה בהמה דקה וא"ת והא דמסיק התם דרבא מגדלין איתמר דמגדלי בהמה דקה בארץ ישראל פסולין בחוצה לארץ כשרים מגדלי בהמה גסה אפי' בא"י כשרים מאי קמשמע לן דהא דבחו"ל כשרים מתני' היא דאפי' בסוריא שרי כ"ש בחו"ל ויש לומר דודאי לא אצטריך אלא איידי דאמר דבא"י פסולין קמסיים דבחו"ל כשרים ומגדלי בהמה גסה דאפי' בא"י כשרים אצטריך לאשמועינן דאי ממתניתין הוה אמינא דאפי' גסה אסור והא דנקט דקה לאשמועינן דאפי' דקה שרי בסוריא ונראה דהא דאמרינן בפ"ק דב"מ (דף ה:) דרועה בהמות של אחרים כשר דאין אדם חוטא ולא לו היינו דוקא גסה שמותר לגדל אבל דקה בא"י או בבבל לרב אין נראה לחלק בין מגדל שלו לשל אחרים דהא אפי' קשורה בכרעי המטה אסור ולא כדברי המפרש לקמן דסבר רב הונא שמותר למסור לאשתו כמו שמותר לרועה ולכך היתה מנטרת להו חוטה דהא כיון דבבל כא"י לבהמה דקה אין לו לחלק בין על ידי עצמו בין ע"י אחרים והנהו עיזי דאכלי חושלי בנהרדעא בחזקת הבתים (ב"ב דף לו.) וקאמר שאני עיזי דמסירי לרועה אף על גב דנהרדעא היא בבל שמא לא היו כל כך נזהרים על דברי רב שאמר בבל כא"י לבהמה דקה שגם רב הונא לא החמיר וכן משמע דאפי' ע"י אחרים אסור מדלא מסר ההוא חסיד בהמה לרועה וכן בעלי בתים שבגליל מסתמא לא היו מרעין בעצמן את צאנן ורועה שעשה תשובה מי לא עסקינן שמוצא אחרים שירעו לו ואפי' הכי קאמר ימכור על יד:

והטבח

עין משפט נר מצוה

קכז א מיי' פ"א מהל' מכירה הלכה יח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קצה סעיף ט וסימן שטו סעיף א:

קכח ב ג מיי' פ"ב מהלכות גניבה הלכה יז:

קכט ד מיי' שם פ"א הלכה ג ועיין בהשגות ובמ"מ ופ"א מהלכות גזלה ואבידה הלכה ג ועיין במ"מ ובל"מ סמג לאוין קנה טוש"ע ח"מ סימן שנט סעיף ז:

קל ה ו מיי' פ"ה מהל' נזקי ממון הלכה ב סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן תט סעיף א:

קלא ז ח מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה יד:

קלב ט מיי' פ"ה מהל' נזקי ממון הלכה ט סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן תט סעיף ג:

קלג י מיי' שם שם סעיף ג:

קלד כ מיי' פ"ו מהל' גזלה ואבידה הל' ח סמג עשין עג טור ח"מ סימן שע:

קלה ל מיי' פ"ב מהל' ממרים הלכה ה סמג עשין קיא:

קלו מ מיי' פ"ה מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סו טור ח"מ סימן תט:

תורה אור השלם

1. וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרִי אִישׁ מַרְאֶה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשָּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ: שמואל ב כג כא
2. וַיָּשִׂימוּ לוֹ בַעֲלֵי שְׁכֶם מְאָרְבִים עַל רָאשֵׁי הֶהָרִים וַיִּגְזְלוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בַּדָּרֶךְ וַיֻּגַּד לַאֲבִימֶלֶךְ: שופטים ט כה
3. הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיְיָ לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ: ישעיהו כט טו
4. וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָּהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: תהלים צד ז
5. וַיֹּאמֶר אֵלַי עֲוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה גָּדוֹל בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ דָּמִים וְהָעִיר מָלְאָה מֻטֶּה כִּי אָמְרוּ עָזַב יְיָ אֶת הָאָרֶץ וְאֵין יְיָ רֹאֶה: יחזקאל ט ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' יותר מבגזלן:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה מפני הקדשים וכו' עלם כעדשה. מלת עלם נמחק:

מסורת הש"ס

א) [לעיל נז.], ב) [עיין פרש"י ביומא ג: ד"ה כביכול], ג) רש"ל מ"ז, ד) [תענית כה. תמורה טו:], ה) [ע' תוספות לקמן פב: ד"ה לא], ו) [ב"ב כג. ועי' רש"י חולין קנז. ותענית י. ד"ה ריסקא משמע דגרס הכא ריסקים], ז) [ב"ב ס: ע"ז לו. הוריות ג:], ח) [תוספתא פ"ח], ט) בס"א: שמפסיד, י) [לקמן פג:], כ) [דברים יט],

◆

מוסף רש"י

שכירות דקרקע. השכיר לו ביתו, משנתן לו כסף או שכתבו לו בעלים ביתי מושכר לך ומסר לו השטר או שהחזיק בו השוכר, אין אחד מהם יכול לחזור (ב"מ צט:). **כביכול.** כאילו אפשר לומר כן, וכן כל כביכול שבש"ס (יומא ג:). **שור שהלך ברגליו.** ולא נתבזה בו הגנב לנשאו על כתפו (שמות כא לז). **שה שהרכיבו על כתיפו.** הואיל ונתבזה בו (שם). **אין פורסים נישובים ליונים.** שלא ילכדו בהם יוני הישוב (ב"ב כג.).

◆

רבינו חננאל

ואוקימנה שכירות קרקע בקנייתו. **אמר ר' אלעזר ראוהו שהטמין בחורשין,** ביערין, כיון שהכישה במקל, משכה טבח ומכר משלם ד' וה', דכיון דקא מטמר גנב הוא ומשלם ד' וה', ולא גזלן הוא שאינו משלם אלא קרן. והיכי דאמי גזלן, כגון בניהו בן יהוידע שנ' ויגזל את החנית מיד המצ' ויהרג' בחנ', או נמי כבעלי שכם. **שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי מפני מה החמירה התורה בגנב,** שמשלם ד' וה', יותר מן הגזלן שאינו משלם אלא קרן בלבד. אמ' להן, גזלן השוה כבוד עבד לכבוד קונו ולא נתבייש לא מקונו ולא מן הברואים. והגנב נתבייש מבני אדם והס[תיר ולא נתבייש מקונו]. **[מתני'. אין] מגדלין בהמה דקה בארץ ישרא' כול'.** תנו רבנן אין מגדלין [בהמה דקה בארץ ישראל...] **שאין גוזרין גזרה על הצבור אלא א"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה.** בהמה דקה איפשר להביא מחוצה לארץ, ולשחוט כל זמן שצריך. אבל בהמה גסה לחרישה ולמשוי ולמלאכה אי אפשר בכל יום להביא מחוצה לארץ.